

DOI: 10.15276/EJ.02.2020.11

DOI: 10.5281/zenodo.4059464

UDC: 346.6

JEL: E 230

РОЛЬ СУБКОНТРАКТАЦІЇ В ЕФЕКТИВНОСТІ ДЕРЖАВНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ

A SUBCONTRACTING ROLE IS IN INCREASE OF EFFICIENCY OF PUBLIC PURCHASING

Svitlana S. Sviridova, PhD in Economics, Associate Professor
Odessa National Polytechnic University, Odessa, Ukraine
ORCID: 0000-0002-4299-7422
Email: Sviridov3aS@gmail.com

Received 11.02.2020

Свіридова С.С. Роль субконтрактації в ефективності державних закупівель. Науково-методична стаття.

У статті досліджується один з напрямів розвитку економіки, який потребує особливої уваги, це Державні закупівлі. Наведено, що у всьому світі державні закупівлі становлять від 8% до 21% ВВП. Державні закупівлі це потужний інструмент впливу на ринок як з боку виробництва, так і з боку споживання. Ринок публічних закупівель ЄС за даними 2017 року становив 1931,5 млрд. євро. І постійно зростає. Розвинуті країни приділяють достатню увагу організації державних закупівель, основна ціль якої – контроль державних коштів.

Визначено види публічних закупівель. Основними принципами здійснення закупівель є ефективне використання бюджетних коштів, прозорість торгів на всіх стадіях закупівель, добросовісна конкуренція серед учасників. Була створена законодавча база на основі якої впроваджена платформа для проведення електронних торгів.

З метою ефективного використання бюджетних коштів і наявності значної частки закупівель які мають неконкурентний вид, запропоновано використання субконтрактингових послуг. Продукція, яка виробляється, на підприємстві – контрактори може бути значно дешевше і якісніш. Що має значення для замовлень оборони.

Ключові слова: державні закупівлі, ринок, ефективність торгів, бюджетні кошти, тендери, субконтрактні послуги, електронні площадки

Sviridova S.S. A subcontracting role is in increase of efficiency of public purchasing. Scientific and methodical article.

There is one area of economic development in the world that needs special attention and it is public procurement. Public procurement takes approximately from 8% to 21% of GDP worldwide. It is a powerful tool for influencing the market both from production and from consumption. The EU public procurement market was estimated at EUR 1931.5 billion in 2017 and it is constantly growing. Developed countries pay sufficient attention to the organization of public procurement, and its main purpose is the control of public funds.

Types of public procurement are identified. The main principles are the efficient use of budget funds, transparency of trading at all stages of procurement, fair competition among participants, maximum saving and efficiency. A legal basis was created on the basis of which a platform for electronic trading was introduced.

Subcontracting services have been proposed in order to make efficient use of budgetary funds and a significant proportion of non-competitive purchases. The products produced at the enterprise - contractors - can be much cheaper and better, and it matters for defence orders.

Keywords: public purchasing, market, efficiency, budgetary facilities, tenders, enterprise - contractors of favour, electron of ground

Впровадження ефективних форм і методів управління економікою країни в умовах глобалізації вітчизняної економіки набуло великого значення. Одним з напрямів розвитку економіки, який потребує уваги є державні закупівлі.

Державні закупівлі це публічні закупівлі, але у країнах слабкої демократії – най вразлива для корупції сфера. У середньому обсяги державних закупівель становлять від 10% до 25% ВВП [1].

Тобто, у тому числі, на успішність функціонування економіки впливає ефективність здійснення публічних закупівель. Тому ефективність закупівель і ефективність використання державних коштів потребує подальшого розвитку системи публічних закупівель, використання новітніх підходів, методів та інструментів в їх організації, аналізу, прозорості, доброчесності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Проблемам, пов'язаним з питаннями публічних закупівель присвячені праці вітчизняних та зарубіжних вчених: Л. Федулова, О. Мельников, В. Міняйло, Ю. Фалко, В. Прядко, Д. Батуєва, Н. Ткаченко та інші. розглядають різні аспекти розвитку публічних закупівель, однак, на наш погляд, необхідне більш глибоке дослідження ефективності закупівель за допомогою партнерів.

Вітчизняні автори М.А. Бабій, Т.В. Гавриленко, Л.О. Лігоненко, З.С. Варналій та інші на базі досліджень зарубіжних вчених, шукають шлях становлення сучасних субконтрактних відносин в Україні.

Метою статті є визначення напрямів розвитку системи державних закупівель та обґрунтування вибору застосування різноманітних сучасних методів та інструментів збільшення можливостей учасників торгів у досягненні встановлених цілей, особливо це стосується закупівель для оборони. Одним з таких

методів, на наш погляд, може бути застосування різновиду ділового партнерства з центрами субконтрактації.

Виклад основного матеріалу

Одною з складових ринкової державної економіки є Державні закупівлі. У всьому світі державні закупівлі це потужний інструмент впливу на ринок як з боку виробництва, так і з боку споживання. Ефективне функціонування цього сектора – необхідна умова формування стійкої та ефективної економічної системи в цілому.

Регулювання державних закупівель у всьому світі є об'єктом пильної уваги з боку законодавців – адже в даному випадку сам покупець, тобто держава, зацікавлений у максимальній ефективності процесу. Одним з важливих напрямків у законотворчій діяльності у всьому світі стала боротьба за чесну конкуренцію, яка, відповідно економічної теорії, повинна привести до зниження цін.

Ринок публічних закупівель ЄС за даними 2017 року становив 1931,5 млрд. євро. Отже об'єми ринків публічних закупівель, що вже відкрилися є значними та цікавими для українських компаній з точки зору нових можливостей.

Розвинуті країни приділяють достатню увагу організації державних закупівель, основна ціль якої контроль державних коштів.

На рисунку 1 наведено частки державних закупівель за країнами. Перше місце за Нідерландами, останнє місце займає Бельгія, Україна знаходиться у середини поруч з достойними сусідами.

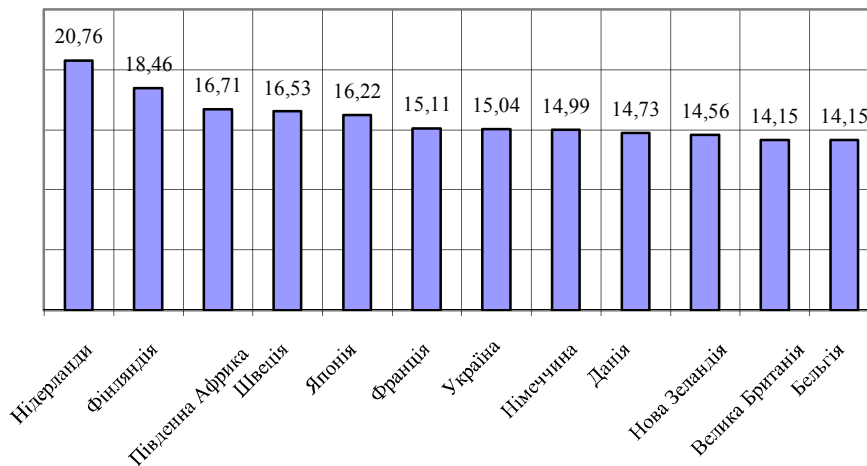

Рисунок 1. Частка державних закупівель в ВВП за країнами, %

Джерело: складено автором за матеріалами [2].

На базі розробленого законодавства здійснюються процеси розподілу ресурсів в економіці. Основні принципи здійснення закупівель це ефективне використання бюджетних коштів, прозорість торгів на всіх стадіях закупівель, добросовісна конкуренція серед учасників, максимальна економія та ефективність, відкритість та прозорість, недискримінація учасників, об'єктивна та неупереджена оцінка тендерних пропозицій, запобігання корупційним діям і зловживанням.

Крім принципів, зазначених у можна виділити і такі основні функції державних закупівель в Україні (табл.1)

Таблиця 1. Основні функції державних закупівель в Україні

Найменування функції	Галузь реалізації
1	2
Відтворювальна	реалізується в процесі організації суспільного виробництва і регулювання його масштабів
Інвестиційна	реалізується у вигляді цільового довгострокового фінансування
Інноваційна	реалізується в процесі впровадження наукових, теоретичних і науково-практичних, науково-дослідних робіт у виробництво необхідних товарів і послуг
Захисна	реалізується в політиці підтримки вітчизняного виробника і забезпечення державної безпеки
Регулююча	реалізується при ціновому регулюванні, координації коопераційних зв'язків при виробництві необхідних товарів і послуг, підтримки і розвитку конкуренції між претендентами на отримання від держави підяду на виробництво необхідних товарів і послуг, а також забезпеченні якості та конкурентоспроможності товарів, що випускаються, наданих послуг, а також суміжних виробничих процесів

Продовження таблиці 1

1	2
Соціальна	реалізується при створенні робочих місць, забезпеченні зайнятості в тому чи іншому регіоні, місті; забезпечення підготовки та перепідготовки фахівців; контролі над трудовими ресурсами: регламентуванні умов праці найманих працівників, підтримання їх здоров'я
Контрольна	реалізується при контролі витрачання бюджетних коштів

Джерело: складено автором за матеріалами [3].

Система публічних закупівель почала формуватися в Україні зовсім недавно:

1994 р. – перші положення та правила, що регулюють державні закупівлі. Розроблено під час переговорів про набуття членства в СОТ.

2000 р. – положення та правила об'єднані в закон (Закон № 1490-III від 22 лютого 2000 року). Втратив чинність в 2008 році

2010 р. – ЗУ «Про державні закупівлі» (Закон №2289-VI від 1 червня 2010 року)

2014 р. – Парламент прийняв новий Закон «Про державні закупівлі» (Закон №1197-VII від 10 квітня 2014 року)

2015 р., лютий – пілот електронної системи ProZorro

2015 р., грудень – схвалення ЗУ «Про публічні закупівлі»

2016 р., квітень – перший етап переходу на е-систему ProZorro (центральні органи державної влади й природні державні монополії)

2016 р., серпень – другий етап переходу на е-систему ProZorro (всі інші замовники згідно з визначенням Закону).

В 2017 році у сфері публічних закупівель діяв Закон України від 25.12.2015 № 922 «Про публічні закупівлі» (далі – Закон № 922), який установлював правові та економічні засади здійснення закупівель товарів, робіт і послуг для забезпечення потреб держави та територіальної громади.

Протягом 2017 року Закон № 922 не зазнав значних змін. До нього вносилися зміни та доповнення.

З 1 січня 2020 року вступив в силу ЗУ «Про публічні закупівлі» зі змінами та доповненнями.

Уряд затвердив розпорядження Про Стратегію реформування системи державних закупівель («дорожня карта») від 24.02.2016 № 175. щодо виконання положень Угоди про асоціацію України та ЄС в сфері публічних закупівель .

Угода визначає рамкові вимоги стосовно процедур, принципів і правил здійснення публічних закупівель країнами, що є Сторонами Угоди та передбачає взаємовигідне відкриття ринків публічних закупівель серед її учасників. На сьогодні учасниками Угоди є 46 країн-членів Світової Організації Торгівлі, серед яких ЄС і 28 його держав-членів, США, Канада, Японія, Ліхтенштейн, Норвегія та Швейцарія, плюс Гонконг, Китай, Ісландія, Ізраїль, Корея, Сінгапур, Тайвань, Вірменія, Нова Зеландія, Чорногорія та Україна. Україна стала повноправною Стороною Угоди СОТ 18 травня 2016 року.

Під час приєднання до Угоди СОТ кожна країна визначає мінімальні пороги для товарів, робіт і послуг, перелік таких товарів, робіт і послуг та державні муніципальні органи, установи, організації та підприємства (замовники) на які буде поширюватися дія Угоди. Угода СОТ встановлює рамкові правила проведення закупівель та визначає основоположні принципи і функції закупівель, які повинні бути враховані кожною країною-членом на рівні свого національного законодавства про публічні закупівлі.

Розпорядженням Уряду «Про Стратегію реформування системи державних закупівель» була затверджена «дорожня карта» – Створення та розвиток системи електронних закупівель.

Впровадження платформи для проведення електронних торгів безсумнівно є одним із шляхів удосконалення вітчизняної системи публічних закупівель. Адже для того, щоб оптимізувати сферу публічних закупівель державним установам необхідно проводити узагальнення і систематизацію інформації про витрати на закупівлі, стимулювати, змінювати та заохочувати до цього інших суб'єктів, займатися оптимізацією процедури закупівель і вдосконалювати, відповідно, організаційну модель. Сукупність цих процесів, що спрямовані на модернізацію та покращення вже існуючих механізмів реалізації поставлених завдань у даній сфері, є важливим елементом реформування системи публічних закупівель.

З 1 серпня 2016 року усі державні тендери і вся система державних закупівель в Україні здійснюються в електронному форматі – у системі «Prozorro».

Використання цієї системи електронних закупівель, як свідчить назва, робить систему прозорою, спрощує для уряду, місцевих органів влади та учасників тендерів процедури закупівель, мінімізує корупційну складову і дозволяє економити державні кошти, стверджують українські урядовці. На початок серпня 2019 р. у системі ProZorro зареєстровано понад сім тисяч організаторів торгів, які оголосили 147 тисяч тендерів на суму майже 60 мільярдів гривень.

Електронна система публічних закупівель Prozorro отримала міжнародну нагороду від Apolitical, глобальної навчальної платформи для світових урядів. Українська система здобула нагороду в категорії Doing More with Less (Робити більше з меншими ресурсами).

У табл. 2 наведено дані про по публічній закупівелі в Україні у 2017 році .

Таблиця 2. Статистичні дані ДП «Прозорро» щодо стану публічних закупівель в Україні у 2017 році

Питання	Допорогові закупівлі	Згідно з законом
Загальна кількість замовників, які здійснювали закупівлі через ІТС	25,61 тис. Замовників загалом – 23,06 тис. Замовлень оборони – 265 Замовлень в окремих сферах – 828 од. Інших замовлень – 1,91 тис.	14,62 тис. Замовників загалом: 13,93 тис. Замовлень оборони: 198 Замовник в окремих сферах: 558
Середня кількість учасників, які брали участь у закупівлях	Кількість учасників – 115,90 тис. Середня кількість учасників – 2,10	Кількість учасників – 39,25 тис. Середня кількість учасників – 2,68 од. Відкриті торги – 2,69 Bslrhnbs торги з публікацією англійською мовою – 2,80 Переговорна процедура для потреб оборони – 2,14
Кількість та сума коштів, оголошених процедур закупівель	Кількість процедур – 852,62 тис. Очікувана вартість – 150,45 млрд грн.	Кількість процедур – 174,43 тис. Очікувана вартість – 627,22 млрд грн.
Кількість та сума коштів, проведених на відкритих торгах	Допорогова закупівля – 276,54 тис. Процедура звітування – 576,08 тис. на очікувану вартість: Допорогова закупівля – 71,61 млрд грн. Процедура звітування – 78,84 млрд грн.	Кількість процедур: відкриті торги – 119 853 відкриті торги з публікацією англійською мовою – 7427 Очікувана вартість: відкриті торги – 190,50 млрд грн. відкриті торги з публікацією англійською мовою – 314,63 млрд грн.

Джерело: складено автором за матеріалами [4].

Як свідчать дані табл.2, загальна кількість замовників, які у 2017 році здійснювали закупівлі через ІТС «Прозорро» відповідно до норм Законів, становила 14,62 тис., з них: замовлень оборони – 13,93 тис.; замовників в окремих сферах – 558.

При цьому статистика застосування замовниками допорогових закупівель суттєво відрізняється. Так, у 2017 році ІТС «Прозорро» допороговими закупівлями скористалися 25,61 тисячі замовників, з них кількість замовників відповідно до норм Закону № 922 – 23,06 тис.; замовлень оборони – 265; замовників в окремих сферах – 828; інших замовників – 1,91 тисячі.

Отже, очевидним є факт переважного застосування замовниками ІТС «Прозорро» під час закупівлі товарів, робіт і послуг допорогових закупівель на 10,99 тис. більше, ніж вимагає законодавство. Такий стан пояснюється спрощеною процедурою допорогових закупівель, меншим обсягом документів, які вимагаються для проведення торгів.

Також згідно аналізу 74% замовлень оборони і замовників в окремих сферах не застосовували процедури публічних закупівель.

Отже, у 2017 році неконкурентні процедури становили 35% застосованих конкурентних процедур замовника. Тобто 65% ринку публічних закупівель припадало на конкурентне середовище. При цьому очікувана вартість за конкурентними процедурами становила 526,2 млрд грн, за неконкурентними – 101,01 млрд грн, або 19% очікуваної суми конкурентних процедур.

Публічна закупівля – це придбання замовником товарів, послуг або робіт в постачальника і зазвичай, системи «Прозорро» на одному з авторизованих електронних майданчиків.

Замовник закуповує товари і послуги. В системі «Прозорро» публікує оголошення про проведення закупівлі та обирає учасника з найбільш вигідною пропозицією.

Допорогові закупівлі – процедура закупівлі товарів і послуг вартістю менше, ніж 200 тис. грн. на рік та до 1,5 млн. грн. для робіт.

Переговорна процедура закупівлі – неконкурентний вид процедури, який відбувається шляхом прямих переговорів замовника з потенційним постачальником без проведення аукціону та не зобов'язує містити тендерну документацію.

Переговорна система процедури включає функцію проведення скороченої процедури. Скорочена процедура може бути задіяна виключно в випадку нагальної потреби провести закупівлю через особливі соціальні й економічні обставини, або при закупівлі товарів і послуг на які не мають встановлювати кваліфікаційні критерії. [5]

Переговорна процедура закупівлі для потреб оборони – поєднання процедури «відкритих торгів» і переговорної процедури закупівлі та складається з двох етапів. На відміну від переговорної процедури, в цій перший етап проходить в системі, а другий поза системою, але з підтвердженням результату в ній. На рис. 2. наведено види публічних закупівель.

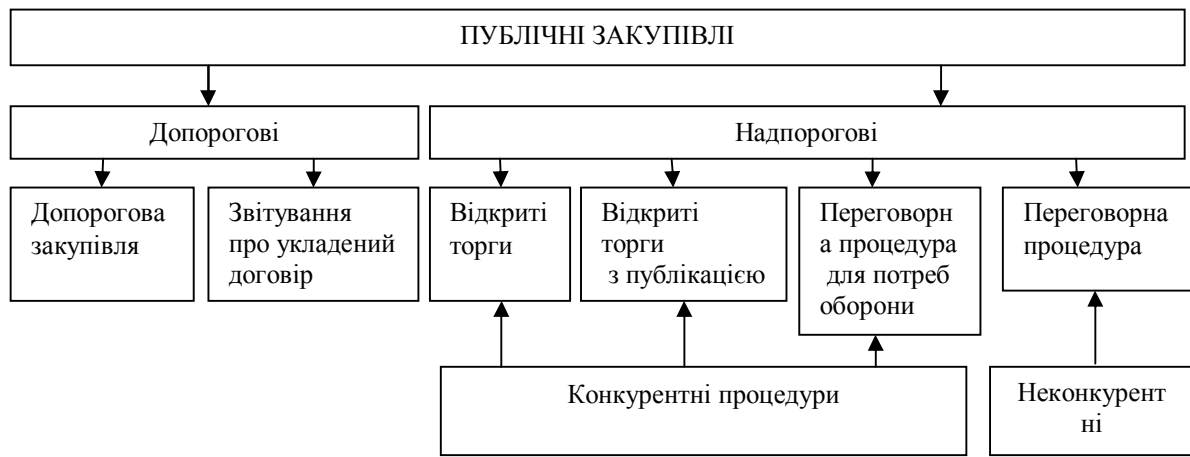

Рисунок 2. Види публічних закупівель
Джерело: власна розробка автора

Ефективність закупівель і ефективність використання державних коштів є основою публічних закупівель, особливо це важливо щодо закупівель оборони, значна частка процедури закупівлі має неконкурентний вид, то, на наш погляд, можна запропонувати субконтрактингові послуги.

Поняття «субконтрактинг» постійно трансформується і сьогодні цей термін ще не сформовався остаточно. Європейський підхід визначає субконтрактинг як різновид ділового партнерства. [6]

Нині доля фірм-субконтракторів у вартості готових виробів оброблювальної промисловості розвинених промислових країн коливається в інтервалі від 1/4 до 1/3, а у виробництві електронної техніки, дорожньобудівного устаткування, літаків і ряду інших видів продукції досягає 50-70%. Понад 40% торгівлі машинобудівною продукцією провідних промислових країн це постачання комплектуючих виробів по лінії виробничої кооперації. [7]

Великі підприємства-контрактори, залишаючи за собою такі найважливіші елементи виробничого циклу, як конструкторські розробки, промисловий дизайн, маркетинг, зборка, поступово передавали виробництво деталей, комплектуючих або вузлів, необхідних для виробництва кінцевого продукту, юридично самостійним спеціалізованим підприємствам, як правило, малим або середнім.

Розділяють дві основні моделі субконтрактинга: з вертикальною структурою, коли мале підприємство жорстко прив'язане до номенклатури великого підприємства и з горизонтальною структурою, коли мали підприємства вільно надають послуги на ринку.

Малі підприємства у більшості є спеціалізованими по визначених видах продукції, з серійним чи багатосерійним випуском продукції. Тобто продукція, яка виробляється, може бути значно дешевше і якіснішій такій же продукції яка б вироблялась на підприємстві – контрактори.

Таким чином, субконтрактація дозволяє знизити витрати (у тому числі непрофільні) на випуск основного виду продукції. Це і є основним фактором, особливо для оборони, де багато продукції масового виробництва, використатися послугами субконтрактації.

Найбільш популярні центри субконтрактації в Японії, біржі субконтрактації ЮНІДО, субконтрактингові центри у країнах ЄС. [7]

Центри субконтрактингу в Україні потребують свого створення і розвитку. Слід зазначити, що в Україні подібні центри були створені лише в двох областях – Донецькій і Луганській, яки на теперішній час не функціонують.

На даний момент ринок субконтрактингових послуг в Україні недостатньо розвинений, але його вдосконалення дасть можливість учасникам торгів скоротити в два-три рази державні кошти.

Висновки

Державні закупівлі це публічні закупівлі, але у країнах слабкої демократії – найвразлива для корупції сфера. У середньому обсяги державних закупівель становлять від 10% до 25% ВВП.

На успішність функціонування економіки впливає ефективність здійснення публічних закупівель, тому ефективність закупівель і ефективність використання державних коштів потребує подальшого розвитку системи публічних закупівель, використання новітніх підходів, методів та інструментів в їх організації, аналізу, прозорості, доброчесності.

Регулювання державних закупівель у всьому світі є об'єктом пильної уваги з боку законодавців – адже в даному випадку сам покупець, тобто держава, зацікавлений у максимальній ефективності процесу. Одним з важливих напрямків у законотворчій діяльності у всьому світі стала боротьба за чесну конкуренцію, яка, відповідно економічної теорії, повинна привести до зниження цін.

Ринок публічних закупівель ЄС за даними 2017 року становив 1931,5 млрд. євро. Отже об'єми ринків публічних закупівель, що вже відкрилися є значними та цікавими для українських компаній з точки зору нових можливостей.

Уряд затвердив розпорядження Про Стратегію реформування системи державних закупівель («дорожня карта») від 24.02.2016 № 175, щодо виконання положень Угоди про асоціацію України та ЄС в сфері публічних закупівель.

Угода визначає рамкові вимоги стосовно процедур, принципів і правил здійснення публічних закупівель країнами, що є Сторонами Угоди та передбачає взаємовигідне відкриття ринків публічних закупівель серед її учасників.

З 1 серпня 2016 року усі державні тендери і вся система державних закупівель в Україні здійснюються в електронному форматі – у системі «Prozorro». Система передбачає декілька видів процедур закупівлі. Одна з них – переговорна процедура закупівлі, яка є основною для потреб оборони. Це неконкурентні процедури становили 35% застосованих конкурентних процедур замовника. Переговорна система процедури включає функцію проведення скороченої процедури. Скорочена процедура може бути задіяна виключно в випадку нагальної потреби провести закупівлю через особливі соціальні й економічні обставини, потреб оборони.

Для ефективності використання державних коштів, що є основою державних закупівель і особливо закупівель оборони, значна частка процедури закупівлі яких має неконкурентний вид, то, на наш погляд, можна використовувати субконтрактингові послуги. Центри субконтрактингу як різновид ділового партнерства надає можливості придбання сучасної, якісної продукції з максимальною економією.

Abstract

Implementation of effective forms and methods of managing the country's economy in the context of globalization and domestic economy has become of great importance. One of the areas of economic development that needs attention is public procurement.

Government procurement is public procurement, but in countries with weak democracies, it happens to be the most vulnerable to corruption. On average, public procurement is between 10% and 25% of GDP.

In other words, the successful functioning of the economy is influenced by the efficiency of public procurement. Therefore, the efficiency of procurement and the efficiency of using public funds require the further development of the public procurement system, the use of new approaches, methods and tools in their organization, analysis, transparency, integrity.

Problems related to public procurement are devoted to the work of domestic and foreign scientists. Various aspects of public procurement are being considered, but in our opinion, a more in-depth study of procurement efficiencies with partners is needed.

One of the components of a market state economy is government procurement. Public procurement takes approximately from 8% to 21% of GDP worldwide. It is a powerful tool for influencing the market both from production and from consumption.

The EU public procurement market was estimated at EUR 1931.5 billion in 2017. Thus, the volume of public procurement markets that have already opened up is significant and exciting for Ukrainian companies in terms of new opportunities. The public procurement system has started to emerge in Ukraine only recently.

A legal framework has been created on the basis of which an electronic auction platform has been introduced.

As of August the 1st, 2016, all state tenders and the whole system of public procurement in Ukraine are being carried out in electronic format - in the "Prozorro" system.

At the beginning of August 2019, Prozorro had over 7,000 bidders registered, which announced 147,000 tenders worth almost 60 billion UAH.

The Prozorro system publishes a procurement announcement and selects the tendered with the most advantageous offer and it also has ancillary procurement, as well as negotiated procurement procedure. Procurement and public funds are the basis of public procurement, especially in defense procurement, a large proportion of procurement procedures are non-competitive, and we think subcontracting services can be offered.

Список літератури:

1. Public procurement in a nutshell [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://ec.europa.eu/trade/policy/accessing-markets/public-procurement/>.
2. Система публічних закупівель «ProZorro» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://prozorro.gov.ua>.
3. Критенко О.О. Сутність та особливості функціонування системи державних закупівель /Критенко О.О Державне управління: удосконалення та розвиток. – 2012. – №9. Режим доступу: <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=461>.
4. ЗВІТ про результати аналізу стану публічних (державних) закупівель у 2017 році, 2018. – Режим доступу: https://rp.gov.ua/upload-files/Activity/Collegium/2018/13-1_2018/Zvit_13-1_2018.pdf.
5. Як проводяться публічні закупівлі? [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakupki.com.ua/iak-provodiatsia-tenderni-zakupivli.html>.

7. Свірідова С.С. Субконтракція як сучасний інструмент управління витратами // Науковий вісник Одеського національного економічного університету. – Науки: економіка, політологія, історія № 5 (257). – 2018. – С. 140-155.
8. Литовченко И.Л., Хмелярова Я.А. Субконтракция как современная форма промышленной кооперации // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. – 2016. – №. 10 (2). – С. 6-12.

References:

1. Public procurement in a nutshell Retrieved from: <http://ec.europa.eu/trade/policy/accessing-markets/public-procurement/>.
2. Systema publichnykh zakupivel "ProZorro" Retrieved from: <https://prozorro.gov.ua>.
3. Krytenko O.O. (2012). Sutnist ta osoblyvosti funkcionuvannia systemy derzhavnykh zakupivel. Derzhavne upravlinnia: udoskonalennia ta rozvytok, 9. Retrieved from: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=461>.
4. ZVIT pro rezultaty analizu stanu publichnykh (derzhavnykh) zakupivel u 2017 rotsi, 2018. – Retrieved from: https://rp.gov.ua/upload-files/Activity/Collegium/2018/13-1_2018/Zvit_13-1_2018.pdf.
5. Yak provodiatsia publichni zakupivli? Retrieved from: <https://zakupki.com.ua/iak-provodiatsia-tenderni-zakupivli.html>.
6. Sviridova S.S. (2018). Subkontraktatsiia yak suchasnyi instrument upravlinnia vytratamy. Naukovyi visnyk Odeskoho natsionalnoho ekonomichnoho universytetu. – Nauky: ekonomika, politolohiia, istoriia (Scientific Bulletin of the Odessa National Economic University. – Sciences: economics, political science, history, 5 (257), 140-155).
7. Lytovchenko Y.L., Khmeliarova Ya.A. (2016). Subkontraktatsiia kak sovremennaia forma promyshlennoi kooperatsyi. Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Serii: Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove hospodarstvo. (Scientific Bulletin of Uzhgorod National University. Series: International Economic Relations and the World Economy), 10 (2), 6-12.

Посилання на статтю:

Свірідова С.С. Роль субконтракції в ефективності державних закупівель / С. С. Свірідова // Економічний журнал Одеського політехнічного університету. – 2020. – № 2 (12). – С. 87-93. – Режим доступу до журн.: <https://economics.opu.ua/ejopu/2020/No2/87.pdf>.
DOI: 10.15276/EJ.02.2020.11. DOI: 10.5281/zenodo.4059464.

Reference a JournalArticle:

Sviridova S.S. A subcontracting role is in increase of efficiency of public purchasing / S. S. Sviridova // Economic journal Odessa polytechnic university. – 2020. – № 2 (12). – С. 87-93. – Retrieved from <https://economics.opu.ua/ejopu/2020/No2/87.pdf>.
DOI: 10.15276/EJ.02.2020.11. DOI: 10.5281/zenodo.4059464.

